

Palju õnne!

90

Olli (Olga Ottilie) **Kõiva** – folklorist

Tiiu Salasoo – pedagoogika- ja keeleteadlane, ajakirja *Mäetagused* kauane toimetuskolleegiumi liige

85

Mall Hiemäe – folklorist

Luule Krikmann – eesti filoloog, kauane Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristikaosakonna toimetaja

80

Kristi Salve – folklorist

Mihály Hoppál – ungari etnoloog, šamanismi uurija ja semiootik

75

Rein Saukas – folklorist

70

Janīna Kursīte – Läti kirjandusteadlane, ajakirja *Mäetagused* toimetuskolleegiumi liige

65

Merike Kiipus – Eesti Kirjandusmuuseumi arhiivraamatukogu juhataja direktori ülesannetes

Vilve Asmer – Eesti Kultuuriloolise Arhiivi vanemarhivaar

Palju õnne!

60

Tõnis Lukas – Eesti Vabariigi haridusminister

Taive Särg – Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi vanemteadur

Ülo Valk – folklorist

50

Salle Kajak – Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna digiteerija, tehniline toimetaja

Mari Sarv – Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi vanemteadur

Ergo-Hart Västriik – folklorist, ajakirja Folklore. Electronic Journal of Folklore toimetuskolleegiumi liige

45

Andreas Kalkun – Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi vanemteadur

Maris Kuperjanov – Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna arhivaar-referent

In memoriam

Ruth Mirov

24. XI 1928 – 26. IX 2022

26. septembril suri eesti rahvaluuleteadlane Ruth Mirov, kes oli folkloristikas aktiivne veel tänavugi, auväärses eas.

Ruth Mirov (Treffeldt) oli pärit Viljandist. Tema koolitee algas Viljandi Haridusseltsi tütarlaste gümnaasiumis ning jätkus aasta hiljem Nõmmel, kuhu perekond elama kolis. Gümnaasiumihariduse omandas ta Nõmme gümnaasiumis. Tartu ülikooli lõpetas Ruth eesti filoloogia erialal 1961. aastal ning õppis veel ka Tallinna Pedagoogilises Instituudis eesti keelt ja kirjandust (kuni aastani 1969).

Ruthi põhitöökohaks oli pika ja viljaka folkloristikarjääri jooksul toonane Keele ja Kirjanduse Instituut (tänapäeval Eesti Keele Instituut). Ta alustas tööd 1956. aastal instituudi murdesektoris, 1957. aastal siirdus rahvaluulesektorisse. Pärast rahvaluulesektori üleviimist Tartusse Eesti Kirjandusmuuseumi oli ta sealse folkloristika osakonna teadur (2000–2001).

Ruth Mirov oli kogu elu tegev nii rahvaluule uurijana kui ka kirjanduse tõlgendajana. Uus aeg ja uued olud nõudsid teaduskraadi kaasajastamist. On imetlusväärne, et ta kaitses 65aastasena rahvaluule alal uurimusega „Eepose-igatsus. Lisandusi kirjanduse ja rahvaluule suhete probleemile“ magistrikraadi, millega teda tunnustati nii kirjanduse kui ka rahvaluule teaduskraadi vääriliseks.. Nimetatud käsitlus võtab kokku tema suure uurimisala, kirjanduse ja rahvaluule tõmbumised ja tõukumised. Eeposeid pidas Ruth Mirov eestlaste eneseteadvuse oluliseks väljenduseks, ta hindas rahvalauludest arenatud autorieeposeid sama kõrgelt kui regivärsi vormi abil uute teoste loomist. Seetõttu on teekond August Annisti loome juurest Villem Ridala Uue Testamendi ainetel loodud “Püha ristini” igati loogiline. Tema sõnutsi kohtus selles teoses eetika regilaulu esteetikaga. Vanemate laulumängude ehk regivärsilise ekspositsioonilauluga voormängude kohta valmis Ruth Mirovil 1999. aastal doktoritöö. Ka siinkohal on tegemist uuenduslike järeldustega – autor toob esile, et regilaulud kasutasid mitut unikaalset värsivormi.

Kuigi mälestussõnum pole sobivaim koht lugemissoovituseks, on ikkagi kõige parem pöörduda Ruth Mirovi enda kirjutatu poole: 20 aasta eest ilmus tal raamat “Sõnast sõnasse. Valik artikleid ja retsensioone”. Mirov on suurväljaande “Vana kannel” üks koostajaid: 2009. aastal ilmus Lüganuse (IX) ja 2018. aastal Vaivara ja Narva regilaulude köide (XII). Näib, et just Eesti Vabariigi päevil sai ta oma mitmekesiseid andeid rakendada täiel rinnal ja sõnastada uusi tulemusi rahvaluule olulisemate liikide kohta.

Ruth Mirovit kui osavõtlikku ning arenenud õiglustundega inimest iseloomustab lihtne, 80. sünnipäeva puhul aastal 2008 ajakirjas Mäetagused avaldatud lapsepõlvemälestustesse pikitud lause “Olime nende poolt, kellele meie meelet liiga tehti”.

Eeposeigatsus on täitunud, elutöö on tehtud. Küllap läks Ruthil korda teha seda, mida tema sõnul soovisid regilaulude esteetilisest põhimõttest lähtuvad kasutajad: elada kõige kaunimat ja sisukamat, tuhandetes peentes variatsioonides sillerdavat elu.

Kolleegid Eesti Kirjandusmuuseumist

Koolifolkloori kogumist venekeelsetelt õpilastelt toetas Virumaa regionaalprogramm

Eestis on ligi sada aastat süstemaatiliselt kogutud ja uuritud koolilaste elus esinevat folkloori (Babič & Voolaid 2022: 8–9)¹. Folkloristid koguvad folkloori koostöös Eesti koolide ja lasteaedade kasvatajate ja õpetajatega (Voolaid 2012). Viimase 30 aasta jooksul on kogu Eestis toimunud mitu suurt folkloorimaterjalide kogumise kampaaniat (1992, 2007, 2018) (Kõiva 1995; Voolaid 2007; Hiimäe 2018).

Kogutud materjal oli nii teaduslike uuringute kui ka folkloorikogude avaldamise aluseks, mis omakorda mõjutas folklooriteoste tänapäevast sisu ja vormi, saades uue elu näiteks Interneti ja sotsiaalmeedia kaudu. Eesti Kirjandusmuuseum töötab pidevalt saadud materjalidega ja jälgib olukorda. Suure uurimistöö on katkestanud koroonaviiruse pandeemia, mis on toonud teatavaid muudatusi nii teadlaste plaanidesse kui ka koolikommunikatsiooni skeemidesse. Uued ülesanded seisid teadlaste ees seoses mitte-eestikeelsete inimeste aktiivse rändega Eestisse, mis algas Ukraina sõja tagajärjel. Tulemusena omandas 2022. aasta uuring konkreetse fookuse, mis koosnes kolmest aspektist: **koroonaviiruse järgne periood** (koroonaviirus on kajastunud folklooris ja igapäevastes tavades), **rändevood** (Ukraina koolilaste ränne muutis venekeelsete koolide folkloorikeskkonda), **vähemuse uurimine** – õpilased integreeruvad Eesti keelekeskkonda, mille tulemuseks on kakskeelsele sisule rajatud folklooriteos (sõnamängud ja keelemängud), mida ei leidu homogeenses keelekeskkonnas. Venekeelse vähemuse (ukrainlased, valgevenelased, venelased, venekeelsed eestlased) eraldatus ei võimalda neid uurida Eesti üldises uuringus (erinevad kultuurilised hoiakud, stereotüübid, igapäevased tavad, keelekeskkond).

Vaatamata varasemate materjalide kogumise strateegiate (materjalidele orienteeritud küsimustik) edule kavandati 2022. aasta uurimises uuendusi. Keskenduti eraldi sotsiaalsele rühmale (suurim keeleline vähemus). Uuringu käigus tuli lisaks folkloorile koguda palju statistilist teavet, mis aitaks folkloori kontekstualiseerida. Uuringu käigus kasutati mitmeastmelist andmete kogumist erinevate meetodite abil (ankeedid, küsimustikud, intervjuud). Ohtrad andmed vajavad palju töötlemist ja struktureeritud analüüsi. Kuigi suures koguses andmed vajavad mittestandardset töötlemist, eeldati siiski andmete individualiseerimist. Andmete individualiseerimine saavutatakse variatiivse osa laiahaardelisuse abil.

EESTI
RAHVAKULTUURI
KESKUS

Kavandatud mitmetasandiline uuring hõlmab mitut teemat (hobid, ruumilised kujutised ja vaimsed kaardid, uskumused ja argitavad, huumor, jne). Statistilise teabe saamiseks on kavandatud küsimustiku uuring ja kvalitatiivse uuringu jaoks eeldatakse iga teema intervjuud.

Uuring on suunatud 6.–9. klasside õpilastele, kelle emakeel on vene (ukraina) ja teine keel eesti keel. Perekkonnas räägitakse peamiselt vene (ukraina) keelt. Nad elavad suhteliselt homogeenses keelelises ja kultuurilises keskkonnas.

Uuringu algfaasis kontrolliti küsimustikku tingnimetuse “hobi” all, ehkki selles käsitleti erinevaid igapäevaseid tegevusi, mitte ainult hobisid. Tähelepanu keskmes olid kõik tegevused, millele koolilapsed oma vaba aega veedavad, lähema vaatluse all olid ka suhted loomadega, loomade nimed, olulised aastaringi tähtpäevad ja kogemused mütopoeesiaga. Testimine viidi läbi 6. (peamise vastajarühma alumine vanusepiir) ja 9. klassi õpilaste (peamise vastajarühma ülemine vanusepiir) seas. Küsitleti 30 inimest (6. klassist 16 ja 9. klassist 14), kellest 13 olid poisid ja 17 tüdrukud. Kuna valimit ei saa tunnistada esinduslikuks, saab rääkida ainult suundumustest, mitte olukorrast, ja isegi siis saab rääkida üksnes esialgsetest andmetest.

Uuring on üles ehitatud nii, et valida saab ainult ühe peamise hobi ja kolm täiendavat. Seejärel liigub vastaja varieeruva osa juurde, mis sisaldab üksikasjalikku küsimustikku valitud hobi kohta. Uuringu ülesehitus erineb varasematest vastusestsenariumide rohkuse ja varieeruvuse poolest, samuti on oluliselt kaasatud digitaalse keskkonnaga seotud hobisid. Ootuspäraselt valis enamik küsitletutest peamiseks arvutiga seotud hobid: videote vaatamine spetsiaalsetes videomajutustes, nt Youtube’i valis 43% kõigist küsitletutest ja arvutimängud 40 % kõigist küsitletutest. Täiendavate hobide (samuti olulised, kuid peamise hobi järel olulised) vastused olid aga ootamatud. 2/3 küsitletutest märkis täiendavaks hobiks toiduvalmistamine, peaaegu 2/3 sõpradega suhtlemine sotsiaalmeedias, isiklikult või telefoni teel. Vastajad pidasid hobisid sageli viisiks eemalduda probleemidest/tegelikkusest:

рисование помогает расслабиться и уйти от проблем. Уйти от проблем в семье и школе [joonistamine aitab lõõgastuda ja probleemidest eemale pääseda, pere- ja kooliprobleemidest eemale saada] (tüdruk, 16 a),

спорт “улучшает мою физическую форму и помогает отвлечься от учебы” [sport “parandab minu füüsilist vormi ja aitab õpingutest kõrvale kalduda”] (tüdruk., 15 a),

музыкой “заглушаю все вокруг” [muusikaga summutan kõik ümbritseva] (tüdruk, 15 a);

või negatiivsete emotsioonide/seisundi ületamiseks:

когда я грустная я включаю веселую музыку и это помогает выйти из депрессии [kui ma olen kurb, lülitan sisse rõõmsa muusika ja see aitab depressioonist välja tulla] (tüdruk, 15 a),

друзья “поддержат”, с ними весело [sõbrad “toetavad, nendega on lõbus”] (tüdruk, 11 a),

...родные тебе люди, которые тебя любят и никогда не бросят. Нельзя о них забывать. В трудных ситуациях они меня в первую очередь поддерживают [...sugulasi, kes sind armastavad ega jäta kunagi maha. Neid ei tohi unustada. Rasketes olukordades toetavad nemad mind esmajärjekorras] (tüdruk, 16 a).

Uuringu kaudsete tulemuste põhjal mõjutab koolilaste igapäevaelu kõige enam kirg arvutamängude vastu. Koolilapsed kordavad oma vastustes erinevaid hoiakuid, väljakujunenud stereotüüpe, alates täiesti negatiivsest (ma mängin, aga see on halb) kuni positiivseni (ma mängin, sest see on vajalik tähelepanu hajutamiseks; ma mängin, sest see on minu õigus). Mõlemad vastandlikud seisukohad on seotud ka eneseidentiteedi mudeliga, esimene end mänguriks tunnistamisega, teine hasartmängumaania kui probleemi eitamisega:

сейчас время, когда тех. прогресс на самом высоком уровне за всю историю, глупо лишать этого [nüüd on aeg, mil tehn. edusammud kõigi aegade kõrgeimal tasemel, on rumal sellest ilma jätta] (poiss, 16 a).

Pole üllatav, et vastajad näevad mängudega seotud unenägusid

Мне что-то выпадает [Midagi langeb mulle] (poiss, 11 a),

Что-то связано с губком бобом [Midagi Spongebobiga seotut] (tüdruk, 13 a),

меня съел мишик фредди [mind söi Freddy karu] (poiss, 13 a).

Koolilaste sõnul võimaldavad mängud aega surnuks lüüa, lõbutseada, areneda, lõõgastuda, tunda võitu, arendada mõtlemist ja loogikat. Arvutamängud on kaasatud elu loominguilise mõistmise protsessi erinevate folkloorielementide, näiteks fraseoloogiliste üksuste kujul:

Ломай, ломай, мы же миллионеры [Murra, murra, me oleme ju miljonärid] (poiss, 11 a),

Везение для слабых [Vedamine on nõrkadele] (poiss, 16 a),

Только скилл, никакого везения [Ainult oskused, mitte mingit vedamist] (poiss, 16 a).

Mõned varem populaarsed hobid tunduvad koolilastele nüüd täiesti vastuvõetamatud. Negatiivse hinnangu (peaaegu kõik küsitletud, 90%) sai albumi pidamine (sõprade profiilid). Seevastu teiste negatiivselt hinnatud hobide puhul sellist üksmeelt ei olnud. Kuigi enamik vastajaid hindas neid hobisid negatiivselt (toataimede kasvatamine (63%), käsitöö/ meisterdamine (67%), (video)ajaveebi pidamine (67%), päeviku pidamine (70%), televiisorivaatamine (73%), muusikatunnid õpetajaga (73%), vabatahtlik tegevus (77%), luuletamine või proosa kirjutamine (80%)), loetlesid mõned vastajad neid täiendavate ja/või isegi peamiste hobidena.

Vastajad räägivad oma hobidest meelsasti. Nad lisavad ka toiminguid, mis ei olnud vastuste põhiloendis. Niisiis on lisaks märgitud herbaariumi kogumine (tüdruk, 16 a), fotograafiatunnid (tüdruk, 15 a), ratsutamine/ hobuste eest hoolitsemine (tüdruk, 12 a; tüdruk, 15 a), klassid modelliagentuuris (tüdruk, 15 a), arvuti ehitamine (poiss, 15 a).

Tulemuste põhjal otsustades on õpilastele oluline sotsiaalne aktiivsus. Hobide oluline osa on suhtlemine sõprade ja/või perega. Vastajad veedavad suurema osa oma vabast ajast suheldes. Kõige populaarsem ajaviide on sõpradega väljas või külas käimine. Suhtlemine lähedaste ja sugulastega on ka õpilaste elu oluline element, ehkki saadud tulemuste kohaselt on see iseloomulik vanematele õpilastele. Koolilaste suhtlemine lähedastega on seotud perekondlike rituaalide (*В первое воскресенье месяца мы делаем блинчики* [Kuu esimesel pühapäeval teeme pannkooke] (tüdruk, 16 a)), külaliste vastuvõtmise ja/või külastamisega, lõbusate sündmustega (*Смешных ситуаций было много, например, как у нас с бабушкой в кафе застрял пирожок и мы долго не могли его достать* [Seal oli palju naljakaid olukordi, näiteks kuidas mu vanaemal ja mul jäi kassas pirukas kinni ja me ei saanud seda pikka aega kätte] (tüdruk, 16 a)).

Suhtluses peavad vastajad end oma vanematega sarnaseks, sest ka vanemad on seltskondlikud (seda märkisid peaaegu kõik vastajad), neile meeldib oma sõpru külastada. Vanemate või sõprade näitele orienteerumine on omane kuuenda klassi õpilastele, nende autoriteetideks on lähedased ja konkreetset inimesed, mitte abstraktsed iidolid. Kaldutakse keskenduma oma vanematele ja lähedastele, jätkama nende kollektsioone jne. Ainult üks vastaja 6. klassist nimetas iidoliteks räpparit Eminemi ja jalgpallurit Neymari. Huvitav on see, et see oli ainus, kes vastas eesti keeles.

Üheksanda klassi õpilastest teatasid pooled vastanutest, et neil on ebajumalaid, sealhulgas avalikud isikud (modellid, blogijad, sportlased, näitlejad jne), keda jäljendatakse igapäevaelus. Koolilapsed üritavad jäljendada oma iidolite välimust ja käitumist. Üheksanda klassi õpilastele on oluline ka see, kuidas nad välja näevad ja riietuvad, erinevalt kuuendast klassist, kes kas ignoreerisid seda teemat või märkisid, et see pole neile oluline. Kuid riietuse prioriteedid pole mitte ainult stiilne välimus (*Я чувствую себя уверенно, если выгляжу стильно* [Tunnen end kindlalt, kui näen stiilne välja]

(tüdruk, 15 a)), vaid ka mugavus (*Главное чтобы было комфортно* [Peaasi, et oleks mugav] (poiss, 16 a)).

Üldiselt on õpilased avatud sotsiaalseks suhtluseks, valmis omandama kogukonna uusi piirjooni, tegutsema uutes tingimustes. Sotsiaalse ruumi hõivamise üks vorm on keskkonna aktiivne folkloriseerimine (omaksvõtt) hüüdnimede abil. Kõigil vastajatel on hüüdnimed. Peaaegu kõiki hüüdnimesid tunnustavad nii keskkond kui ka vastajad ise. Üldiselt ei pea kandjad ise saanud hüüdnime solvavaks, kuid teised rühma liikmed peavad neid solvavaks. Hüüdnime olemasolu on staatuse kinnitamine. Hüüdnime mõtleb kas inimene ise, teised sotsiaalse rühma liikmed või saadakse see juhusliku sündmuse tulemusena. Kõik, kes kirjeldavad hüüdnime saamise ajalugu, osutavad selle päritolu juhuslikkusele (*Один раз меня подруга так назвала, потом меня начали называть так все* [Ükskord sõber kutsus mind nii, siis hakkasid kõik mind nii kutsuma] (tüdruk, 13 a)). Tabavad hüüdnimed levivad silmapilkselt. On oluline, et kõik hüüdnime päritolu kirjeldajad mäletavad hästi selle saamise hetke. Hüüdnimede moodustamisel on õpilased ülimalt loovad, leides (juhuslikes) sõnades assotsiatiivse seose inimese väljakujunenud kuvandiga, laiendades ja tugevdades konkreetse sotsiaalse rühma keelelist maailmapilti, millel on ühine kultuuriline ja keeleline kogemus. Sageli põhineb hüüdnimi foneetilisel sarnasusel (nime või perekonnanime sarnasus), homonüümsusel, keelelisel analoogial jne.

Михаил [Mihhail] -> *Медведь* [Karul] (*В основном в сказках медведей зовут Миша* [Muinasjuttudes on karu nimi enamasti Miša]) (poiss, 13 a).

Eesti vene koolides eksisteeriv kakskeelne keskkond võimaldab luua hüüdnimesid, kasutades ära mõlema keele semantilist potentsiaali.³

Anastasia [Анастасия] -> *Nastik* (*Когда у нас была тема по природоведению то там по эстонски уж – nastik, и подруга сказала что это я :) [kui meil oli loodusõpetuse teema, siis on nastik eesti keeles juba olemas ja sõbranna ütles, et see olen mina]*) (tüdruk, 12 a)

Slava -> *Väike Slavik* (*потому что я маленькая и мое второе имя Слава и выходит маленький Славик* [sest ma olen väike ja minu teine nimi on Slava ja kokku tuleb väike Slavik]) (tüdruk, 12 a)

Danat [Данат] -> *Ponchik* [Пончик]⁴ (*его имя схоже с произношением donut* [tema nimi sarnaneb donuti hääldusega]) (poiss, 13 a)

titt (*я низкого роста* [olen lühikest kasvu]) (poiss, 15 a)

Keeleregistrite vahetamine annab tunnistust koolilaste oskusest kasutada igapäevaelus mõlemat keelemaailma.

Keeleline heterogeensus on iseloomulik piirialadele, kus “keeleküsimus ei ole folklooritraditsioonidest kõnelejatele keskne, pigem sulanduvad need funktsionaalselt määratletud žanrid kohaliku helimaastikuga” (Pisk 2020). Keeleline heterogeensus tuleneb riigipiiride üleviimise ajaloolistest protsessidest ja agressiivsest orientalne keelepoliitika “uutel” territooriumidel (Pisk & Šrimpf Vendramin 2021: 162–163). Eestis ei ole polülingvism (sageli kolm keelt – eesti, vene, inglise) seotud piirialadega, vaid on levinud suurel osal riigi territooriumist. Siinne olukord on huvitav ka seetõttu, et siin säilib suurte vähemuste suhteline keeleline autonoomia. Mõned venekeelse vähemuse lapsed puutusid eesti keelega kokku alles koolis. Seetõttu on venekeelsete õpilaste jaoks kahe keele kasutamine folkloriseerimise protsessis ka vahend uue keele omandamiseks.

Alustatud uuring vajab edasist arendamist. Kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete meetodite kombinatsioon teabe kogumiseks annab huvitava pildi, kuid isegi statistiliste näitajate muutumisel suureneb folklooriandmete hulk veelgi, laiendades saadud folkloorielementide baasi. See võimaldab põhjalikumalt uurida (kooli)noorte kakskeelset keskkonda. Eelseivate küsimustike ja küsitluste ülesanded hõlmavad ühiste ja erinevate folkloorielementide otsimist Eesti venekeelsete ja eestikeelsete koolilaste seas. Üks vajalik viis uuringu arendamiseks on kooli folkloori püsivate ja muutuvate elementide tuvastamine. Uuringu olulisus seisneb uue kooliõpilaste põlvkonna uute keeleliste ja folkloorsete vormide, huvide ja elujuhiste väljaselgitamises, samuti muutuste fikseerimises nüüdiskeeles, selgitamises, mõistmises ja suhtlemises välismaailmaga. Eesti kooli nüüdisfolkloori allikate mõistmine võimaldab kujundada uue põlvkonna aksioloogilise mudeli, mida saab kasutada tänapäeva eesti koolide haridus- ja kommunikatsiooniprotsesside täiustamiseks.

Mare Kõiva, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna juhataja,
Eesti-uuringute Tippkeskuse juht
Sergei Troitskii, Eesti Kirjandusmuuseumi külalisuurija
Anna Troitskaia, Eesti Kirjandusmuuseumi külalisuurija

Kommentaariid

¹ 1930. aastad – Eesti folklooriarhiiv hakkas koguma teavet laste hirmude kohta, 1934 – eesti folklooriarhiiv hakkas koguma teavet lastemängude kohta (kohtuvaidluste küsimustik Richard Viidalepp).

² Siin ja edasi säilitatakse autori õigekiri vene keeles, kuid tõlkes on kõik vead parandatud.

³ Sarnaseid protsesse täheldatakse ka teistes kakskeelsetes keskkondades. Vaata Kanada eestlaste koolipärimuse kogumisvõistluse materjale. Võistluse korraldasid Väliseesti Muuseum (VEMU) Torontos ja Eesti kirjandusmuuseum 2021. aastal (Voolaid & Noorhani 2022).

⁴ Pontšik [пончик] = sõõrik = donut.

Kirjandus

Babič, Saša & Voolaid, Piret 2022. Introduction: Earlier Experience of Collecting and Researching School Lore in Estonia and Slovenia. – *Folklore: Electronic Journal of Folklore* 86, lk 7–14 (DOI:10.7592/FEJF2022.86.introduction).

Hiiemäe, Reet 2018. Collecting Action “School Lore 2018” Exceeded All Expectations. – *Folklore: Electronic Journal of Folklore* 73, lk 189–190.

Kõiva, Mare (toim) 1995. *Lipitud-lapitud*. Tänapäeva folkloorist [1]. Tartu: Eesti TA Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti TA Eesti Keele Instituut.

Pisk, Marjeta 2020. Language Switching in (folk) Songs along the Slovenian-Italian Border. – *Tautosakos Darbai = Folklore Studies* 60, lk 79–93.

Pisk, Marjeta & Šrimpf Vendramin, Katarina 2021. Večejezične kratke folklorne oblike: primeri iz Goriških brd. – *Studia Mythologica Slavica* 24, lk 161–178 (DOI:10.3986/SMS20212409).

Voolaid, Piret 2012. All-Estonian Competition for Nursery School Lore Collection. – *Folklore: Electronic Journal of Folklore* 50, lk 147–150.

Voolaid, Piret 2007. Children and Youth Lore: Innovations and Traditions in Contemporary Society. – *Folklore: Electronic Journal of Folklore* 35, lk 149–152.

Voolaid, Piret & Noorhani, Piret 2022. Väliseesti koolipärimuse kogumise aktsiooni algsed kokkuvõtted. – *Mäetagused* 83, lk 280–283.

Kirjandusmuuseumi folkloristid Taviras vanasõnakonverentsil

6.–13. novembrini toimus Lõuna-Portugali Algarve piirkonda kuuluvas väikelinnas Taviras rahvusvaheline vanasõnade alane teadusüritus 16. Interdistsiplinaarne vanasõnade kollokvium (*16th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs (ICP22)*) (koduleht <https://www.colloquium-proverbs.org/icp/en/colloquium>).

Rahvusvahelise Parömiologia Assotsiatsiooni (*International Association of Paremiology*, AIP-IAP) korraldatud ainulaadse teadusfoorumi eesmärk on ühendada maailma eri piirkondade vanasõnauurijaid (peamiselt lingvistid, folkloristid, ajaloo- ja sotsiaal-teadlased), aidata leida ühist keelt, arendada sarnaseid mõistete definitsioone ja ühist metodoloogiat.

Peale temaatiliste paneelide leiavad aset kitsama temaatikaga sümposionid ning avalikud foorumid, millel osalemine on suure tähtsusega ka Eesti esindajatele – seda nii meie viimaste aastate uurimistöö tutvustamise kui ka uute kontaktide loomise eesmärgil.

Konverentsist võttis osa üle 100 delegaadi üle 30 riigist, nädala vältel kuulati üle 50 ettekande vanasõnadest. Kollokviumil esinesid ka Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna vanemteadur Piret Voolaid (*“It’s a Struggle to Grow Old but Life Is Good in Old Age. Representations of the Autumn Years and the Elderly in Estonian Proverbs: Proverbs in the Service of Cultural Gerontology”* [*“Vaeu on vanaks saada, hea vanana elada: Elusügise ja eakate kujutamine eesti vanasõnades ehk vanasõnad kultuurigerontoloogia teenistuses”*]) ja Eesti Rahvaluule Arhiivi juhataja Risto Järv (*“Are Eggs Smarter than Chickens – or are they not? Contrasting opinions in Proverbs”* [*“Kas munad on targemad kui kanad? Vastuolulised seisukohad vanasõnades”*]). Eestit esindas kollokviumil ka kolmas esineja – Tartu Ülikooli folkloristika kaasprofessor Jonathan Roper (*“Anything that’s the ‘Something of the Something’ isn’t Really the Anything of the Anything: Placenames and the ‘Something of the Something’-Structure”* [*“Kõik, mis on miski millestki, ei ole tegelikult midagi millestki: Kohanimed ja miski millestki – struktuur”*]).

Kollokviumil esitleti järjekordset aastaraamatut, milles ilmus Piret Voolaiu artikkel alkoholi ja alkoholitarvitamisega seotud vastuoludest eesti vanasõnades. Nimelt on Rahvusvahelisel Parömioloogia Assotsiatsioonil on tava igaks kollokviumiks anda välja aastaraamatuna ilmuv artiklikogumik eelmisel aastal peetud ettekannete põhjal. Aastaraamatutes on avaldatud ka eesti folkloristide, näiteks Anneli Barani, Arvo Krikmanni, Jonathan Roperi ja Piret Voolaiu vanasõna-alaseid uurimistulemusi.

Rahvusvahelise Parömioloogia Assotsiatsiooni aastaraamatutes ajavahemikus 2008–2021 ilmunud artiklite bibliograafiaga on võimalik tutvuda veebilehel <https://www.folklore.ee/rl/fo/koostoo/tavira/proceedings.htm>.

Piret Voolaid

Kroonika

Akadeemilises Rahvaluule Seltsis

27. oktoobril pidas Kristel Kivari ettekande “Pühad pargid kaasaja Eestis: loodus, rituaalid ja arhitektuur”. Ettekanne põhines 2022. aasta suvel tehtud välitöödel kolmes vaimse keskuse territooriumile rajatud pargis: Elulille park Lilleoru keskus, Arhailiste Traditsioonide Keskus ning Kirna mõisa aed.

17. novembril pidas Danila Rygovskiy ARSi kõnekoosolekul ettekande “Surmakarikas: suremise kirjeldused Siberi vanausuliste kaasaegses kirjanduses”. Ettekandes tutvustati kahte vanausuliste kloostrites kirja pandud käsikirja ja suremise protsessi kirjeldustes leiduvaid motiive neis dokumentides.

Kärri Toomeos-Orglaan

Eesti Rahvaluule Arhiivis

1. juulil modereeris Jüri Metssalu Hiiumaal Suuremõisa lossipäevade kohalugude öhtut, vesteldes mõisapärimusest Helgi Põllo, Andres Adamsoni ja Alo Särjega.

4.–6. juulini toimus Eesti Kirjandusmuuseumis luule ja poetika arvutuslikule analüüsile pühendatud konverentsiseeria “Plotting Poetry” viies konverents “Popular Voices”. Konverentsi fookuses olid poetilisel kujul esitatud rahvapärased eneseväljendused ning ka poetilise teksti esitus. Konverentsi peaesinejad olid Chris Mustazza (USA Pennsylvania ülikooli PennSound arhiiv) ning Maciej Janicki (Helsingi Ülikool, HELDIG. Konverentsi kava ja ettekannete slaidid leiab veebilehel <https://www.plottingpoetry.org/conference/2022tartu/>. Konverentsi korraldasid Mari Sarv (EKM), Maria Lotman (TÜ), Susanna Mett (EKM), Anne-Sophie Bories (Baseli Ülikool), Petr Plecháč (Tšehhi kirjanduse instituut), Pablo Ruiz Fabo (Strasbourg Ülikool). ERAst pidasid ühissetekande Kalevipoja ja regilaulutekstide sarnasustest ja kokkulangevustest Liina Saarlo, Mari Sarv ja Susanna Mett ning deminutiivide kasutusest regilauludes Kaarel Veskis.

5.–6., 11.–12., 26.–29. juulil, 6. ja 9. augustil intervjueris Janika Oras Setomaal eri paikades 16 inimest isikliku muusikalise biograafia ja seto leelo teemal, lisaks filmis leelolaagrit ja Saatse kirmast ning salvestas Seto kuningriigipäeva lauluvõistlust.

8. juulil pidas Lona Päll Euroopa Keskkonnaajaloo Ühingu (ESEH) konverentsil “Same planet, different worlds: environmental histories imagining anew” ettekande kohapärimusest soodega seotud diskussioonides (“The role of place-lore in changing interpretations of mires and its potential for creating possible sustainable futures”). Konverents toimus Bristolis ülikoolis, Suurbritannias 4.–8. juulini.

9. juulil toimus Peetri kihelkonna regilauluväljaande Vana Kannel XIV esitlus Järva-Peetri kirikus. Janika Oras koos Otilie Kõiva ja Rein Saukaga tutvustasid väljaannet ja Peetri regilaule, esitluse korraldamisel osales Astrid Tuisk. Järgnes ringsõit Otilie Kõiva kodukoha tähtsates paikades.

13. juulil intervjueris Taive Särg koos Kadri Videri ja Neeme Kahuskiga küsitluskava “Muusika minu elus” põhjal Pärnus informant Henno Seppa.

14. juulil pidasid Eesti Kirjandusmuuseumi noorte teaduslaagris ERAst ettekande Andreas Kalkun (“Folkloristika äärealadel: usund, marginaalsed rühmad, seks ja sugu”) ning Janika Oras (“Mida ja kuidas lauldi 2000 aastat tagasi? Regilauluviisid ajaloo perspektiivis”).

16. juulil toimunud 2022. aasta rahvamuusikatöötlaste festivalil Mooste Elohelü võistluskontserdi töötlaste aluseks oli valitud Räpina kihelkonnast kirja pandud lugu “Küläkene väikokõnõ”. Žürii töös osales Taive Särg. Eesti Rahvaluule Arhiivi eripreemia pälvisid Cätlin Mägi ning Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia õpilased Kadri Allikmäe, Merili Kask, Kerli Kislõi ja Heleri Kõrvemaa, kes esitasid kaks rahvaviisi viiel torupillil. Imetlust äratas leidlikkus torupillist põnevate helide väljavõlumisel, rikkalik kõlapilt koosmängus, kaasaegne seade koos traditsioonitundliku esitusega ning palade köitvus ja terviklikkus. Saavutus on seda suurem, kui arvestada, et torupill on väga vana, suhteliselt raskesti häälestuv ning spetsiifiliste, juba mitmeti läbiproovitud mänguvõimalustega pill. Tähelepanu vääris ka muusikute lugupidav suhtumine arhiiviallikatesse. Rahvaluulearhiiv märkis tunnustusega ära ka duo VIIK ning kollektiivi 6hunesseq.

18.–20. juulil osales Janika Oras Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia pärimusmuusika üliõpilaste välitööl Kihnus, kus filmiti, salvestati ja pildistati kohaliku muusikatraditsiooni teemalist materjali.

21. juulil esines Janika Oras rahvusvahelise traditsioonilise muusika nõukogu (ICTM) 46. maailmakonverentsil (hübriidvormis) Lissabonis ettekandega vanemaealiste naislaulikute laulmispraktikatest ja -kogemustest (““I am crazy for singing.” Practices and experiences of elderly female singers in the context of their musical life stories.”).

26.–29. juulini õpetasid Andreas Kalkun ja Janika Oras seto laule Nedsaja külas toimunud Lummo Kati leelolaagri õpitubades.

24. juulil esitleti Tartus Autovabaduse puiesteel mustlastantsuansambli Romaška kontserdil Juris Leimanise teost “Mustlased Läti metsades, taludes ja laataidel”, mille avaldamist EKM Teaduskirjastuses koordineeris Eesti Rahvaluule Arhiiv. Raamatu tõlkis Hannes Korjus, värsid tõlkis Contra, toimetas Inge Annom, illustreerinud on Kärлис Krauze, kujundanud ja küljendanud Pille Niin, projektijuht Risto Järv. Väljandel on läti folkloristi Mära Viksna eessõna ning roma kultuuri uurijate Eva-Liisa Roht-Yilmazi ja Anette Rossi järelsõnad.

29. juulil korraldasid Taive Särg, Helen Kõmmus ja Mathilda Matjus Luunja kogukonnapäeval loodusteemalise muinasjutu- ja laulutoa, tutvustamaks Euroopa Kultuuripealinn Tartu 2024 projekti “Metsavaimud masinas”.

30. juulil juhtis Taive Särg Viljandi Pärimusmuusika Festivalil vestlussarjas “Kuusejuure jutud” vestlusringi “Muusika minu elus”, millest võtsid osa heliloojad ja muusikud Margo Kõlar, Matis Leima ja Natali Ponetajev, tutvustamaks ERA kogumisvõistlust. Vestluse salvestas Helen Kõmmus. 31. juulil esitlesid Ingrid Rüütel ja Taive Särg Ingrid Rüütli raamatut “Viljandimaa laule ja lugusid” (“Mis on jäänud jälgedesse” V, toimetanud Asta Niinemets ja Edna Tuvi, uuemad laulud toimetanud Lauri Õunapuu, kujundanud Krista Saare).

Juulis intervjueeris Jüri Metssalu Rapla Vallavalitsuse tellimusel Juuru kihelkonna Härgla lubjakivimaardla piirkonna elanikke, et uurida nende suhet sealse maastikuga ning suhtumist planeeritavasse karjääri ja kaitsealasse.

9.–14. augustini toimusid Eesti Rahvaluule Arhiivi välitööd Karula rahvuspargis ja sellega piirnevais külates. Kogumise peakorraldaja oli Liina Saarlo, osalesid Andreas Kalkun, Margit Kooser, Mathilda Matjus, Janika Oras, Kärrri Toomeos-Orglaan, Mari Sarv, Enn-Kalev Tarto, Kadri Tamm, Astrid Tuisk ja Valdo Valper.

21.–26. augustini Viinis toimunud 13. XIII rahvusvahelisel fennougristide kongressil esinesid ERAst Risto Järv (“Travelling characters, travelling tales. The Needle, the Glove, and the Squirrel / Spike (ATU 90)”), Aivar Jürgenson (“Siberian Estonians in their mother country – adaptation in last decades”), Andreas Kalkun (“How to ask embarrassing questions: Menstruating Mother of God, ritualimpurity, and fieldwork among Seto women”), Aado Lintrop (“About a contemporary Seto holiday held in August each year”) ja Mari Sarv (“Dialects of Finnic runosong ning koos Kati Kallioga Comparing oral poetry in Karelian, Ingrian, Votic, Estonian and Finnish languages”).

29. augustil toimunud Eesti Kunstiakadeemia muinsuskaitse ja konserveerimise osakonna seminaril Kolga mõisas pidas Andreas Kalkun ettekande “Dekadent Kolgast. Eric Stenbocki pärand”.

1.–5. septembrini Albaanias Tiranias ja Gjirokastras korraldatud rahvusvahelisel laadiuurijate 50. konverentsil esinesid ERAst Janika Oras ettekandega traditsioonilisest laulmisest 20. sajandi teisel poolel (“Traditional song in Estonia in the second half of the twentieth Century”), Liina Saarlo rääkis laulikute, rahvaluulekogujate ja publiku vahelistest suhetest regilaulude kogumisel (“When the audience is gone: interpersonal relationships between the singer, the collector and the audience”) ning Taive Särg lauljate

ja publiku omavahelisest suhtlusest rahvamuusikakontsertidel (“Communication between singers and audience in folk music concerts”).

6. septembril esines Aado Lintrop Tallinna Loomaaia ja Eesti Akadeemilise Usundiloo Seltsi ühiskonverentsil “Karud looduses, mütoloogias ja usundis” ettekandega “Ühe looma mitu nägu. Karu mansi rahvaluules”.

8. septembril viis Janika Oras Skype’is läbi kooriitkude teemalise õpitoa Lummo Kati leelokoori liikmetele.

9. septembril said Astrid Tuisk ja ERA kaastöölise kirjutamisringi liikmed kokku Kuremaal Ene Raudkatsi juures.

17. septembril pidas Janika Oras Tallinna Ülikoolis värsimõõdu uurimise konverentsil “Frontiers in Comparative Metrics” IV ettekande seto laulutraditsiooni värsimõõdust (“On a metric dialect of the southern border of the Finnic runosong area: Versification in Seto singing tradition”). Mari Sarv koos Maciej Janicki, Kati Kallio ja Eetu Mäkeläga tutvustasid läänemeresoome regilaulude värsimõõdu-uuringu tulemusi (“A rough analysis of geographical variation of Finnic runosong meter on the basis of large data”).

17. septembril osalesid Risto Järv ja Lona Päll koos Ergo-Hart Västrikuga rakendusfolkloristika teemalises vestlusringis Tartu Nefa Rühma sügiskooli raames, vestlusringi modereeris Ester Bardone. Sügiskool toimus Turgi käsitöotalus Torilas 17. ja 18. septembril.

18.–22. septembrini toimunud Eesti-uuringute Tippkeskuse konverentsil “Loodus ja kultuur rituaalides, narratiivides ja uskumustes” (“Nature and Culture in the Rituals, Narratives and Beliefs”) esinesid Eesti Rahvaluule Arhiivist Aado Lintrop (“The beast with many faces: bear in Mansi folklore and mythology”), Janika Oras (“An appetite for singing. Singing experiences of elderly singers in Estonia in the context of historical singing practices”) ning Taive Särg (“Forest song festivals”). Lona Päll osales vestlusringis “Sacred sites as sites of problems” koos Kristel Kivari, Tõnno Jonuksi ja Elo-Hanna Seljamaaga.

22. septembril inventeeris Mari-Ann Rimmel koos Reeli Reinausiga looduslikke pühapaiku Helme kihelkonnas.

22. septembril inventeeris Valdo Valper looduslikke pühapaiku Pärnu-Jaagupi kihelkonnas.

23. ja 24. septembril toimunud Kauksi Ülle 60. sünnipäeva konverentsil Obinitsas esines ERAst Andreas Kalkun ettekandega “Eloluu ja müüdi vaihõl” ning Taive Särg ettekandega “Kauksi Ülle poeetilise mina-pildi loomine luule, rahvalaulu ja elustiiliblogi võtetega”.

24. septembril Valgas toimunud raamatukogude perepäeval “Kogu Eesti loeb!” esitlesid Juris Leimanise raamatut “Mustlased Läti metsades, taludes ja laatadel” Risto Järv ja Inge Annom, tekste raamatust luges Tiit Järv.

30. septembril esines Janika Oras ettekandega “Seto mitmehäälnelaul ja muu muusika. Mitmehäälnelaulu traditsiooni muutuvad tähendused ja funktsioonid läbi aja eakate lauljate vaates” (“Seto multipart singing and other musics. Changing meanings and functions of multipart tradition over time through the eyes of elderly singers”) 11. rahvusvahelisel traditsioonilise mitmehäälsuse sümposiumil Tbilisis.

2. oktoobril viis Andreas Kalkun koos Taavi Koppeliga Festheart festivalil läbi Tartu LGBT+ ajalootuuri Toomemäel.

5.–7. oktoobrini korraldas Eesti Kirjandusmuuseum koostöös Eesti Digitaalhumanitaaria Seltsi, Tallinna Ülikooli, Eesti uuringute tippkeskuse ning SIEF digikultuuri töörühmaga 8. Eesti digihumanitaaria konverentsi, mis keskendus keele- ja kultuurimuutuste analüüsile arvutuslike meetodite abil. Konverentsi raames toimus ka rahvusvahelise etnoloogide ja folkloristide organisatsiooni SIEF digikultuuri töörühma eripaneel, mis keskendus rahvapärasele veebikasutusele ja folkloorsetele veebinähtustele. Konverentsi kolmandal päeval toimus kolm tööpada, kus omandati praktilisi meetodeid digihumanitaaria uurimistöös. Plenaarettekanded pidasid Maximilian Schich (Tallinna Ülikool), Barbara McGillivray (King’s College London) ja Coppélie Cocq (Umeå University). Vaata lähemalt <https://dh.org.ee/events/dhe2022/>. Konverentsi korraldustoimkonnas osalesid Andres Karjus, Kaisa Langer, Liisi Laineste, Mari Sarv, Kadri Vider. ERAst pidasid ettekanded Mari Sarv koos Maciej Janickiga (“Text Similarity in Oral Runosong Tradition: Towards a Large-Scale Quantitative Analysis”), Kadri Vider koos Martin Mölderi ja Neeme Kahuskiga (“Estonian Parliament Speeches as Source for Content Analysis”) ning Olha Petrovych (“Augmented Reality Technologies: Practice-based Learning in Higher Education”).

6. oktoobril pidas Astrid Tuisk lasteaija- ja põhikooliõpetajate eesti keele seminaril ettekande “Külavainult 21. sajandisse – unustatud ja meeles peetud õuemängud”. Muugavaks kasutamiseks koondati lastemängude andmebaasis ka valik õuemänge: <https://www.folklore.ee/ukauka/arhiiv/exhibits/show/ouemangud>.

8. oktoobril osales Taive Särg kontsert-vestlusringil “Rahvaste hääled lauludes” Heino Elleri Muusikakoolis festivali TubIN raames 6.–9. oktoobril Tartus.

10. ja 29. oktoobril inventeeris Mari-Ann Rimmel koos Reeli Reinausiga looduslikke pühapaiku Helme kihelkonnas.

12. oktoobril esines Jüri Metssalu loenguga “Kohapärimus ja pärimuspaigad sündmuskorralduses” kultuurikorraldaja täienduskursusel Eesti Rahvakultuuri Keskuse Tallinna majas. Järgnenud õpitoas õpetas ta osalejaid kasutama Eesti Rahvaluule Arhiivi kohapärimuse andmebaasi “Koobas” ja kohapärimuse kaardirakendust Maa-ameti Geoportaalil.

13. oktoobril tutvustas Jüri Metssalu Rapla Vallavalitsuse hoones uuringut “Härgla lubjakivimaardla (registrikaardi nr 950) uuringuruumi alal ja sellest 1 km raadiuses asuvad ajaloolis-kultuurilise väärtusega maastikuobjektid ja kohalike elanike seisukohad planeeritava karjääri ja looduskaitseala suhtes”. Järgnes kogukonnaliikmete ja vallavalitsuse töötajate arutelu.

14. oktoobril toimus Eesti Rahvaluule Arhiivi 95. sünnipäevale pühendatud kolletamispäeva konverents Eesti Kirjandusmuuseumis (peakorraldaja Risto Järv). Ettekanetega esinesid Risto Järv, Kristi Metste, Tiiu Jaago, Katre Kikas, Taive Särg, Liisi Laineste, Anastasiya Fiadotava ning Mall Hiimäe. Esitleti viimastel kuudel ilmunud nelja rahvaluulearhiivi materjalidel põhinevat väljaannet: Mall Hiimäe, “Väike putukaraamat rahvapärimusest” (illustratsioonid Mari Hiimäe, kujundanud Pille Niin, EKM Teaduskirjastus); Mari-Ann Rimmel, “Konnad Eesti rahvapärimuses” (kujundanud Mariliis Haljasorg, Eestimaa Looduse fond koostöös Eesti Rahvaluule Arhiivi ja MTÜ Eesti Kohapärimuse Keskusega); “Maailmade vahel. Ello Kirsi Setomaal kogutud lood, 1938–1940” ning Ingrid Rütli väljaannet “Viljandimaa laule ja lugusid”. Kirjandusmuuseumi trepigaleriis avati fotonäitus “Kes tugevam oli... Mäng ja mängulisus Eesti Rahvaluule Arhiivi fotodel”. Näituse koostas Enn Kalev Tarto, nõustas Astrid Tuisk. Kujundas Pille Niin Päeva lõpetas Ülemakstud Rentslihärrade kontsert.

14. oktoobril pidas Janika Oras veebi teel ettekande “Traditsiooniline laulmine Eestis 20. sajandi teisel poolel” (“Traditional singing in Estonia in the second half of the 20th Century”) IV üle-ukrainalisel teaduslikul ja praktilisel konverentsil “Philological horizons: scientific, linguistic, didactic, philosophical, social, national-patriotic vectors”, mis toimus 14. ja 15. oktoobril Vinnysia Humanitaar- ja Pedagoogilises Kolledžis.

15. oktoobril esines Janika Oras Eesti Folkloorinõukogu rahvusvahelise pärimuspeo Baltica infopäeval veebiettekanedega “Folkloori ja eriti rahvalaulude esitamisest”.

16. oktoobril pidas Helen Kõmmus Riidaja Torupillitalus toimunud torupillipäeval “Tauli torupill 50” ettekande “Eesti torupillimängijad Eesti Rahvaluule Arhiivi kogudes”.

18. oktoobrist 22. novembrini viis Janika Oras läbi neli ukraina rahvalaulu töötuba Tartu Ukraina kogukonna liikmetele ja nende eestlastest sõpradele.

18. oktoobril toimus EKLA elulooapäev, mille ettevalmistamisel osales Astrid Tuisk. Astrid Tuisk võttis osa ka Ühenduse Eesti Elulood ja EKLA kogumisvõistluse “Kirjad minu elus” kokkuvõtete tegemisest.

18. oktoobril salvestasid pärimust korporatsioonide laulmistraditsioonide kohta Taive Särg ja Janno Simm koostöös Kadri Videriga korporatsioonis “Indla”.

24.–26. oktoobrini osales Getter Lauk Kihnus pulmakombeid tutvustavas laagris välitöödel.

27. oktoobril Laulasmaa lasteaias toimunud pärimuskonverentsil “Eesti rahvajutt lasteaias” esines Risto Järv ettekandega “Eesti rahvajutu pildimaailm”.

27. oktoobril osales Andreas Kalkun koos Rebeka Põldsami ja Elo-Hanna Seljamaaga vestlusringis Vabamus raamatu “Kalevi alt välja. LGBT+ inimeste lugusid 19. ja 20. sajandi Eestist” esitlusel.

28. oktoobril toimunud Oskar Kallase päeval, XXIX eesti raamatuteaduse konverentsil Eesti Kirjandusmuuseumis esines Risto Järv ettekandega “Põhja konna üheksa pead”.

30. oktoobril kõnelesid Taive Särg ja Janika Oras Eesti Rahvaluule Arhiivist Klassi-karaadio saates “Kogutud muusika”, saatejuht Lisete Velt.

31. oktoobril esines Olha Petrovych Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna ja Eesti-uuringute Tippkeskuse seminaril ingliskeelse ettekandega “Liitreaalsuse tehnoloogiate kasutamine kirjanduse õpetamise metoodika õpetajaõppes”. Seminaril käsitleti liitreaalsuse (AR) tehnoloogiate loomise ja praktilise rakendamise iseärasusi Vinnõtsja Riikliku Pedagoogikaülikooli filoloogia- ja ajakirjanduse teaduskonnas kirjanduse õpetamise metoodika kursuse raames individuaalse ja rühmatöö korraldamisel.

1. novembril viisid Natali Ponetajev ja Taive Särg Tartu kesklinnas läbi tänavaküsitluse kogumisvõistluse “Muusika minu elus” jaoks, filmis Janno Simm.

2. novembril tutvustas Janika Oras Karoliina Kreintaali fotonäituse “Tundeküllased külaskäigud maailma serva” avamisel Imaveres koos Karoliina Kreintaali ja Leanne Barboga EMTA-ERA soomeugri välitöid ja kohalikke laulukultuure.

2.–4. novembrini toimus Nina külas Soome-Eesti regilaulu-uurimise ühisprojekti FILTER tööseminar. FILTER projekti eesmärgiks on uurida vormellikku intertekstuaalsust, temaatilisi võrgustikke ja poetilist varieeruvust kogu läänemeresoome regilaulualal ning selle meeskonda kuuluvad Helsingi Ülikooli digihumanitaaria keskuse HELDIG

arvutiteadlased Eetu Mäkelä ja Maciej Janicki, Soome Kirjanduse Seltsi folkloristid Kati Kallio ja Jukka Saarinen ning Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristid Mari Sarv ja Liina Saarlo. 2020. aastal käivitunud projekti raames on loodud koondandmebaas, mis koondab umbes 200 000 regilauluteksti ning mille veebileheküljel Runoregi rakendab uudset arvutuslikku regilaulude võrdlemise ja sarnasuse alusel klasterdamise meetodikat. Projekti tööseminari keskmes oli regilauludes eri kontekstides korduvate üksuste ehk vormelite määratlemine, klassifitseerimine ning nende automaatse tuvastamise võimaluste otsimine, samuti uuriti laulude tekstipõhise klasterdumise mustreid. Vaata ka: <https://blogs.helsinki.fi/filter-project/>.

4. novembril toimus Eesti Kirjandusmuuseumis neljas humanitaarainete õpilaskonverents HUNTS 2022, korraldajad Ave Goršič ja Reet Hiimäe (EKM) ning Virve Tuubel (ERM) ja Kristiina Punga (HTG). Kuues õpilasettekandes arutleti kaug- ja kontaktõppe plusside ja miinuste ning kirjanduse kui eneseanalüüsivormi üle, samuti foto- ja digimaalikunsti ning Lääne ja Nõukogude filmide peategelaste ülesehituse üle. Konverentsi lõpetas arutelu humanitaaria võimalustest keskkonnasäästlikuma eluviisi arendamisele kaasa rääkida.

5. novembril Eesti Rahva Muuseumis toimunud hingedeaja regilaulutoa eestvedajaks oli Taive Särg.

6.–13. novembril Portugalis Taviras toimunud rahvusvahelisele vanasõnade 16. kollokviumil esines Risto Järv ettekandega “Are Eggs Smarter than Chickens – or are they not? Contrasting opinions in Proverbs” (“Kas munad on targemad kui kanad? Vastuolulised seisukohad vanasõnades”).

6. ja 7. novembril viis Janika Oras läbi kaks Seto mitmehääle laulu õpituba Lummo Kati leelokoori laagris Tartus.

8. novembril käisid Getter Lauk, Mathilda Matjus ja Astrid Tuisk kuulamas, salvestamas ja filmimas Toivo Tootsenit, kes pajatas oma lapsepõlvemälestusi.

9. novembril ilmus ERR Novaatoris uudislugu HUNTSi ettekandja kliimakriisi kajastavast fotonäitusest, ühtlasi andsid Ave Goršič ja Reet Hiimäe ülevaate HUNTSi vestlusringis peetud arutelust humanitaariteaduste kui võimaliku tasakaalustaja rolli üle kliimadiskussioonides (<https://novaator.err.ee/1608783130/opilasuurimus-kliimakriisileevendaks-haritud-ja-tasakaalukas-arutelu>).

12. novembril pidas Mari Sarv ettekande “Kuidas tõmmata piiri regivärsi ja kalevipovärsi vahele” Tartu Ülikoolis toimunud värsiõpetuse sümposiumil, mis oli pühendatud väljapaistva eesti värsiuurija Jaak Põldmäe 80. sünniaastapäevale.

16. novembril viis Janika Oras Tartus Ingeri Majas läbi Ingerimaa laulumängude õpitoa ansamblile Röntyskä.

21. novembril toimus Vilde ja Vine galeriisaalis kirjutamis- ja vestlusõhtu “Mis muusikat sina täna kuulad?”. Õhtut juhtis Kaisa Kuslapuu, muusikat tegid Katariina Tirmaste ja Natali Ponetajev. Sündmus oli osa ERA kogumisvõistlusest “Muusika minu elus”.

23. novembril pidas Mari-Ann Rimmel Helme kultuurimajas koos Reeli Reinausiga ettekande Helme kihelkonna ajalooliste looduslike pühapaikade teabepäeval.

23. novembril pidas Jüri Metssalu Raplas Kultuuriklubis BAAS Eesti Looduskaitse Seltsi loodusõhtul ettekande “Ajaloolis-kultuurilise väärtusega maastikuobjektid planeeritaval Härgla kaitsealal”.

23. novembril pidasid Mari Sarv (ERA) ja Kati Kallio (Soome Kirjanduse Selts ja Helsinki Ülikool) ühise veebiettekande läänemeresoome regilaulude arvutianalüüsist (“Towards a lab of folklore texts: explorations on Finnic oral poetry”). Räägiti regilaulu-uurijate tööst nii rahvaluulearhiivi regilaulu-uurimise tööruhmas kui Soome Akadeemia rahastatavas FILTER projektis ning eriti uutest uurimisvõimalustest, mida pakub FILTER projekti raames loodud Eesti-Soome regilaulude koondandmebaas ja selle erinevad väljundid. Ettekanne toimus rahvusvahelise etnoloogide ja folkloristide ühingu SIEF pärimusarhiivide tööruhma ning Norra pärimusarhiivide projekti SAMLA korraldatavas rahvaluulearhiivide vebinariseerias digitaalsete rahvaluulearhiivide arengust.

24. novembril kõneles Jüri Metssalu Eesti Rahvakultuuri Keskuse Tallinna majas vaimse kultuuripärandi süvakursusel “Vaimne kultuuripärand – jätkusuutlikkus ja uurimine” kohapärimuse uurimise allikatest ja meetodikast.

25. novembril pidas Mari Sarv Vaba Akadeemia loenguseerias avaliku loengu “Läänemeresoome regilaulutekstid veebilaboratoriumis”. Ettekandes tutvustati läänemeresoome rahvaste regilaule, aga ka uusi veebikeskkondi, uurimisvõimalusi ja -tulemusi. Ettekandest tegi otseülekanne Postimees ning see on järelvaadatav Vaba Akadeemia *Youtube*’i kanalil.

26. novembril pidas Anu Korb Eduard Vilde Muuseumis Välis-Eesti päeva sümposiumil “Välis-Eesti kirjandus” ettekande “Jagatud Venemaa eestlaste mälestused”.

Risto Järv, Mari Sarv

Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonnas

1.–8. augustini osales Nikolai Anisimov välitöödel Kaama-taguste udmurtide juures: Urazgildõ, Malaja Balzuga, Starokalmijarovo ja Novõje Tatõšlõ küla (Tatõšlõ rajoon, Baškortostan), Andreevka, Barabanovka, Kajmašabaš ja Šudek küla (Janauli rajoon, Baškortostan), Bolšekatšakovo küla (Kaltasõ rajoon, Baškortostan). Uurimise põhiteemad: rahvalaulud, rahvakalendri rituaalid, sanditamine, matuse ja surnute mälestamise kombed.

3. augustil rääkis Reet Hiiemäe Vikerraadio “Huvitaja” saates, mis peitub uhhuu ja umbluu taga.

10. augustil rääkis Reet Hiiemäe Vikerraadio “Huvitaja” saates tulejumalatest ja tulega seotud uskumustest.

12. augustil esitles Nikolai Anisimov Udmurdimaal rahvaluulefestivalil laulukogumikku “Lõuna udmurtide laulud” (2020).

13. augustil korraldas Liisi Laineste 10. arvamusefestivalil avatud ühiskonna alal toimuva arutelu “Millest räägivad meemid?”. Tõnis Lukase juhatusel osalesid arutelus Katrin Tiidenberg (Tallinna Ülikool, BFM), Daniel Tamm (Tartu Ülikool), Rainis Pajumäe (Restomeemid), Robin Juhkental (@joblinruhkental, Raadio2), Liisi Laineste (Eesti Kirjandusmuuseum).

17. augustil rääkis Reet Hiiemäe Vikerraadio “Huvitaja” saates meest.

21.–27. augustini osales Natalia Ermakov Viinis (Austria) CIFU XIII rahvusvahelisel kongressil ettekandega “Collections of Mordovian (Erzyan) material in the Estonian Literary Museum and other Estonian archives”. Nikolai Anisimov pidas samal konverentsil ettekande surnute mälestamisest udmurdi kultuuris.

22.–25. augustini osales Piret Voolaid Ljubljanas Sloveenia Teaduste ja Kunstide Akadeemia Etnoloogia Instituudis rahvusvahelise ühisprojekti “Slovenian and Estonian Contemporary School Lore” (BI-EE/20-22-009) kokkuvõtteseminaril ja esitles projekti lõppväljundina valminud ajakirja Folklore 86 koolipärimuse teemalist erinumbrit.

24. augustil rääkis Reet Hiiemäe Vikerraadio “Huvitaja” saates õunaga seotud uskumustest.

31. augustil rääkis Reet Hiiemäe Vikerraadio “Huvitaja” saates lastehirmutistest.

6.–9. septembrini osales Mare Kõiva Riias ISFNRI loitsu-uurijate konverentsil “Canonical and Non-canonical in Charming Texts and Practices”, kus pidas koos Tatziana Valodzinaga ettekande “Transmission of Knowledge: A Comparison of Belarusian and Estonian Traditions”.

7. septembril rääkis Mare Kõiva Vikerraadio “Huvitaja” saates sellest, keda peeti rahvausundis eksitajateks ja mida tuli ette võtta, et teelt mitte eksida.

13. septembril esines vanemteadur Piret Voolaid Eesti Kirjandusmuuseumis rahvusvahelise projekti Nordplus Adult (NPAD-2022/10014) mobiilsusprojekti “Cultural education – key to successful integration” raames Tartu Linnaraamatukogu väliskülalistele loenguga kirjandusmuuseumi folkloorimaterjalide digiteerimisest ja veebiväljunditest.

14. septembril jätkas Mare Kõiva Vikerraadio “Huvitaja” saates juttu eksitajatest.

14. septembril osales Nikolai Anisimov välitöödel lõuna-udmurtide juures Malaja Purga rajooni Bagraš-Bigra ja Orlovo külas. Uurimise põhiteemad: mesindamise rahvarituaalid.

16. ja 17. septembril osales Natalia Ermakov Iževskis (Udmurtia) IV rahvusvahelisel välietnograafilisel sümposiumil “Mush gur: mesilane ja mesi Uurali-Volga piirkonna rahvaste kultuuris” ettekandega mee kasutamisest ersade kombestikis. Nikolai Anisimov pidas konverentsil ettekande esivanemate mälestamisest mesilas (“Поминовение предков на пасеке в контексте традиций пчеловодства”). Mare Kõiva pidas veebi vahendusel ettekande mesilastest eestlaste uskumustes. Sergey Troitskiy rääkis mesilastest ja teistest putukatest Vene impeeriumi karikatuurides aastail 1890–1904.

18.–22. septembrini toimus kirjandusmuuseumis Eesti-uuringute Tippkeskuse 14. aastakonverents “Loodus ja kultuur rituaalides, narratiivides ja uskumustes“, korraldajad osakonnast Mare Kõiva, Anastasiya Fiadotava, Sergei Troitskiy, Maris Kuperjanov, Piret Voolaid, Tõnno Jonuks ja Reet Hiimäe. Rahvusvahelise konverentsiga liitusid 5. Balkani ja Baltikumi kultuuriuurijate seltsi liikmed. Teadlased 17 riigist arutlesid looduse ja kultuuri vahekorra üle. Kava ja teesid: <https://www.folklore.ee/rl/fo/bbs/2022/>. Osakonda esindasid ettekannetega Tõnno Jonuks (“Nature, nation and religion: the appearance of nature-religion in Estonia”), Mare Kõiva (“Water horses in belief narratives” ja koos Elena Boganevaga ühisettekannet “Mythologems and motifs of ATU 570* (The pied piper) plot type in the texts and beliefs of belarusians and estonians. Zoofolkloristics”), Natalia Ermakov (“Mordva (ersa) material in Estonian collections and Ersa-Moksha communities in Estonia”), Anastasiya Fiadotava (koos Delia Dumitrica ja Władysław Chłopickiga ühisettekannet “From Venus de Milo to Nike ads: the glocalisation of art

references in COVID-19 humour in Central and Eastern Europe“), Reet Hiimäe ja Andrus Tins (“Estonian contemporary beliefs and narratives about perpetual motion machines”), Eda Kalmre (Men’s stories: military legends in Estonian folklore“), Andres Kuperjanov (“Colours in belief narratives”), Anna Troitskaya (“Giulio Clovio. The “foreigner”’s creativity”) ja Sergei Troitskiy (“Nature in the service of satire: zoomorphic caricatures in the Russian empire 1890–1905. The Balcan and Baltic case”). Anastasiya Fiadotava viis läbi paneeli “Study of Art in COVID-19 humour”.

20. septembril osales Piret Voolaid Tallinnas Eesti Kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapitali nõukogu koosolekul.

22. septembril pidas Eva Toulouze EKM teaduskoolis loengu keeltest ja keeletõlgetest.

23. ja 24. septembril osales Mare Kõiva Obinitsas Ülle Kauksi 60. sünnipäeva konverentsil ettekandega “Elav eepos”.

25.–27. septembrini viibis Nikolai Anisimov Baškortostanis välitöödel Kaama-taguste udmurtide juures Tatõšlõ rajooni Verhnije Tatõšlõ, Novõje Tatõšlõ ja Aribaševo külas ning Janauli rajooni Vatka külas. Uurimise põhiteemad: rahvalaulud, rahvakalendri rituaalid, sanditamine, matuse ja surnute mälestamise kombed.

27. septembril pidas Nikolay Kuznetsov Tartu Ülikooli väarikate ülikoolis Tallinnas venekeelse loengu soome-ugri rahvastest ja keeltest “Финно-угорское родство: языки и народы”.

27. septembril osales Nikolai Anisimov projekti “Baškortostani rahvaste atlas” raames videosalvestusel.

29. ja 30. septembril osales Nikolai Anisimov Baškortostani pealinnas Ufas rahvusvahelisel konverentsil “Этнос. Общество. Цивилизация: VI Кузеевские чтения” ettekandega udmurtide mütoloogias (“Вредит, обогащает, убажывает...”: дух бучыра в мифологических представлениях удмуртов”) ning koos Irina Ptšelovodovaga pidas ta ettekande Kaama-taguste udmurtide laulufolkloorist (“Песенный фольклор закамских удмуртов в контексте обрядовой культуры”).

29. ja 30. septembril osales Katre Kikas Innsbruckis (Austria) rahvusvahelise folkloristide ja etnoloogide seltsi (SIEF) töörühma ajaloolised lähenemised kultuuri analüüsis konverentsil “Past Futures. Historical Approaches to the Analysis of Uncertainties and Ruptures” ettekandega “Negotiating the future from below. The diary of a 19th century miller”.

2. oktoobril esines Mare Kõiva Paides Juhan Leinbergi 210. sünniaastapäeva konverentsil “Prohvet Maltsveti radadel” ettekandega “Valge laev”.

5. oktoobril rääkis Mare Kõiva Vikerraadio “Huvitaja” saates müütilistest olenditest, keskendudes karule.

5. oktoobril esines Piret Voolaid Eesti Kirjandusmuuseumis Tamme Gümnaasiumi kultuuriklassi õpilastele ettekandega folkloristika osakonna uurimissuundadest ja -tulemustest ning folklooriandmebaasidest.

5.–7. oktoobrini toimus Eesti Digitaalhumanitaaria aastakonverents, mille üks korraldajatest oli Liisi Laineste. Konverentsi fookuses oli seekord keele- ja kultuurimuutuste analüüs (“Shifts in language and culture: computational approaches to variation and change”). Toimus ka ühepäevane SIEFi eripaneel “Variation and change in digital folk practices”, kus analüüsiti erinevate sotsiaalsete gruppide (videomängurite, koolilaste, meemitegijate, elamusfotograafide jt) digitaalset vernakulaarset pärimust, kus Liisi Laineste pidas ettekande “When Global Stays Global: Memetic Reflections of the War in Ukraine in Estonia”.

5.–10. oktoobrini esines Nikolai Anisimov koos etnotrioga Ar-God Tampere ja Helsingis soome-ugri festivalil “Sugrifest”.

6. oktoobril korraldasid Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Rahva Muuseum, Eesti-uuringute Tippkeskus, Haridus- ja Teadusministeerium ja Toila Lasteaed Naerumeri veebi vahendusel (Teams) lasteaija- ja põhikooli esimese astme õpetajatele eesti keele seminari “Hariv aed: Õuesõppest keele- ja kõneõppeni”. Seminari toetasid Haridus- ja Teadusministeerium ja Euroopa Regionaalarengu Fond (Eesti-uuringute Tippkeskus). Korraldustoimkonnas osales osakonna vanemteadur Piret Voolaid ja tehniline modeeraator oli arhivaar-referent Maris Kuperjanov. Kava <http://folklore.ee/kp/lp/2022>.

9. oktoobril osalesid Mare Kõiva ja Maris Kuperjanov Seto Instituudi 7. sügisretkel “Ülikuul Rattil”, nad tutvustasid raamatut “Maailmade vahel. Ello Kirsi Setomaal kogutud lood, 1938–1940” (sari Monumenta Estoniae Antiquae VIII, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakond 2022).

9.–11. oktoobrini osales Reet Hiimäe Zürichi Ülikooli kutsel Brill Handbook on Contemporary European Death Rituals peatükkide autorite seminaril Flüeli-Ranftis Šveitsis.

11. oktoobril esines Piret Voolaid Põltsamaa väarikate ülikooli loenguprogrammis loenguga “Kriisiaja internetifolkloor kui toimetuleku võti”.

12.–14. oktoobrini esines Nikolai Anisimov hõimupäevade raames Tallinnas, Tartus ja Obinitša külas kultuuriüritusel “Udmurdi rahvalaulik Džako apaj – 90 aastat sünnist”.

14. oktoobril osales Liisi Laineste kolletumispäeva konverentsil (ERA 95), kus kandis koos Anastasiya Fiadotavaga ette uurimuse “Üleilmne, kuid kohalik: Ukraina meemid Eestis”.

15. ja 16. oktoobril esines Nikolai Anisimov Tallinnas ja Tartus hõimupäevade peakontsertidel.

17.–27. oktoobrini viibisid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Eesti ja Bulgaaria Teaduste Akadeemia ühisprojekti raames Bulgaarias, kus osalesid seminaril “Multikultuurilised seosed”.

20.–25. oktoobrini viibis Reet Hiimäe rahvusvahelise ühisprojekti “Slovenian and Estonian Contemporary School Lore” projektikohtumisel Ljubljanas (Sloveenias).

24.–26. oktoobrini osales Nikolai Anisimov veebi vahendusel Moskvas korraldatud rahvusvahelisel konverentsil “Миграционные процессы XX века и фольклор (к 100-летию окончания Гражданской войны”, kus pidas Irina Ptšelovodovaga ühisettekande udmurtide pärimuskultuuri kohanemisest Siberis (“Адаптация традиционной культуры удмуртов на территории Сибири: современное состояние”).

25.–28. oktoobrini osales Anastasiya Fiadotava Soomes Helsingi Ülikoolis korraldatud noorte folkloristide rahvusvahelisel konverentsil ettekandega “The mediatization of materiality: a case study of Estonian humorous memes”.

26. oktoobril rääkis Piret Voolaid Vikerraadio saates “Huvitaja“ vanasõna “Vana hobune sööb ka kaeru” tähendustest ja tagamaadest.

26.–30. oktoobrini osales Mare Kõiva veebi vahendusel Venemaal korraldatud meditsiiniantropoloogia kongressil ettekandega antropoloogiast ja sõnadega tervendamisest (“От антроботаники до исцеления словами”).

27. oktoobril pidas Reet Hiimäe Tartu Ülikooli Viljandi kolledžis aine “Pärimuskultuur tänapäeva ühiskonnas” raames 4-tunnise loengu rahvausundist ja kohapärimusest.

28. oktoobril pidas Reet Hiimäe kirjandusmuuseumis Oskar Kallase päeval “Raamat kui kunstiteos” ettekande “Müütilise ja üleloomuliku ainese kujutamine Eesti raamatuillustratsioonidel”.

28. oktoobril osales Mare Kõiva Rumeenias korraldatud 10. rahvusvahelisel konverentsil “Synergies in Communication (SiC) 2022” ettekandega eesti urbepäevast.

Oktoobris vastas Nikolay Kuznetsov Novaatori küsimustele väikerahvaste keelte häa-
bumise kohta. Küsis Airika Harrik, artikkel “Tuumarelvaga varustatud vene murre
lööb väikekeeltele hingekella” ilmus 2. novembril ([https://novaator.err.ee/1608774925/
tuumarelvaga-varustatud-vene-murre-loob-vaikekeeltele-hingekella](https://novaator.err.ee/1608774925/tuumarelvaga-varustatud-vene-murre-loob-vaikekeeltele-hingekella)).

2. novembril rääkis Vikerraadio saates “Huvitaja” Piret Voolaid vanasõnast “Kes ees,
see mees” ja Reet Hiimäe teemaks oli hingedeaja tähendus.

2. novembril esines Piret Voolaid Rahvapärimuse Kooli pärimuspesade kursusel “Hin-
gedeaeg, mardi- ja kadrikombestik, rituaalid, regilaulud, maskide maailm” loenguga
“Eesti mõistatuste alaliigid ja allikad. Mõistatamine mardi- ja kadripäeva kombestikust”.

2. ja 3. novembril osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Valgevenes Jakub Kolasi
nimelises instituudis korraldatud rahvusvahelisel etnolingvistika ja pärimuskultuuri
alasel konverentsil “Этнолингвистика и традиционная культура: диахронический
и синхронический аспекты межъязыкового взаимодействия”. Mare Kõiva pidas ette-
kande näkipärimusest, Andres Kuperjanov rääkis Suurest Vankrist, tähtede nimedest
ja astronoomiaalasest pärimusest.

3. novembril pidas Piret Voolaid Tartu Ülikooli ainekursusel “Folkloristika alused”
külalislõengu “Rahvaluule lühivormid: Aines ja uurimine”.

3. novembril pidas Nikolai Anisimov Udmurdi Riikliku Ülikooli tudengitele udmurdi-
keelse *online* loengu udmurtide matuse ja mälestamise kommete süsteemist.

4. novembril toimus Eesti Kirjandusmuuseumis humanitaarainete õpilaskonverents
HUNTS 2022, mille üks korraldajaid oli Reet Hiimäe. Ettekandeid pidasid Alexandra
Kerr, Laura-Liis Valdmaa, Annika Mägimets, Rasmus Tikerpe, Robin Lek ning Elise Tilk.

6.–13. novembrini osales vanemteadur Piret Voolaid Portugalis Taviras Rahvusvahe-
lise Parömioloogia Assotsiatsiooni (International Association of Paremiology, AIP-IAP)
16. vanasõnakollokviumil ettekandega “*It’s a Struggle to Grow Old but Life Is Good in
Old Age. Representations of the Autumn Years and the Elderly in Estonian Proverbs:
Proverbs in the Service of Cultural Gerontology*”.

9. novembril ilmus ERR Novaatoris uudislugu HUNTSi ettekandja kliimakriisi kajastavast fotonäitusest, ühtlasi andsid Ave Goršič (ERA) ja Reet Hiimäe (FO) ülevaate HUNTSi vestlusringis peetud arutelust humanitaarteaduste kui võimaliku tasakaalustaja rolli üle kliimadiskussioonides (<https://novaator.err.ee/1608783130/opilasuurimus-kliimakriisi-leevendaks-haritud-ja-tasakaalukas-arutelu>).

9. novembril rääkis Reet Hiimäe Vikerraadio “Huvitaja” saates, kas, ja kuidas vanad eestlased mardipäeva järgi ilma ennustasid.

16. novembril rääkis Reet Hiimäe Vikerraadio “Huvitaja” saates vahetatud lastest rahvausundis, Mare Kõiva teemaks olid pühakud.

22.–24. novembril osales Sergey Troitskiy Lausanne’is (Šveits) Nõukogude Liidu teemalisel seminaril ettekandega “Poliitiline teater ja poliitikateater kui nõukogude kultuuri elemendid”.

23. novembril jutustas Reet Hiimäe Vikerraadio “Huvitaja” saates päikese rollist usundiloos.

24. novembril käis Tõnno Jonuks Vikerraadio “Huvitaja” saates, kus rääkis muinaseestlaste maailmapildist, millesse and uskusid ja keda kummardasid. Kõne all oli ka tema vastilmunud raamat “Eesti muinasusundid”.

26. novembril esines Nikolai Anisimov kirjandusmuuseumis Tartu koolide õpilaste eest ettekandega “Udmurtide talvine ja sügisene sanditamine”.

28. novembrist 3. detsembrini osalesid Mare Kõiva, Liisi Laineste, Mare Kalda, Reet Hiimäe, Anastasiya Fiadotava ja Piret Voolaid Budapestis (Ungari) seminaril “Global and local elements in contemporary folklore in Hungary and Estonia” (“Globaalsus ja lokaalsus Eesti ja Ungari tänapäeva folklooris”). **29. novembril** esindasid ettekanne- tega osakonda Mare Kõiva (“Waterhorse Taxonomy”), Piret Voolaid (“Collecting and researching school Lore in Estonia: From past to present”), Reet Hiimäe (“Reflections of environmental fears and crises in Estonian contemporary narrative folklore”), Liisi Laineste (“Collaborative DH tools for folklore studies”), Anastasiya Fiadotava (“Using humour to protest: a Belarusian case study”) ja Mare Kalda (“The creative adaptation of the movie “Spring” by the Estonian social media audiences: memetic videos, phrases and images”).

Seminari toetasid Eesti Teaduste Akadeemia ja Ungari Teaduste Akadeemia koostööprojekt ning Euroopa Regionaalarengu Fond (Eesti-uuringute Tippkeskus).

Osakonna seminarid

Seminare toetavad Eesti Kirjandusmuuseumi teadusprojekt EKM 8-2/20/3 ning Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu (Eesti-uuringute Tippkeskus TK145), nende toimumise tagab Mare Kalda.

31. oktoobril esines folkloristika osakonna ja Eesti-uuringute Tippkeskuse seminaril Olha Petrovych ingliskeelse ettekandega “Liitreaalsuse tehnoloogiate kasutamine kirjanduse õpetamise metoodika õpetajaõppes”.

14. novembril kuulati Mare Kalda ettekannet “Folklooriprotsess, ühenduvuskultuur ja transmeediamaailmad”. Tutvustati Susana Tosca ja Lisbeth Klastrupi raamatut “Transmedial Worlds in Everyday Life. Networked Reception, Social Media and Fictional Worlds”, New York: Routledge 2020. Tausta- ja alusteadmisi meenutati, toetudes Lauri Honko artiklile “Folkloreprosessi” (*Sananjalka* 32, 1, 1990, lk 93–122; eesti keeles Honko, L. 1998. Folklooriprotsess. *Mäetagused* 6, lk 93–119).

25. novembri venekeelne veebinar (korraldas Anastasiya Fiadotava) “Folkloristika perspektiivid” oli pühendatud äsjailmunud kogumikule “Missioon on võimalik 3”. Kogumik koosneb Eesti ja Valgevene folkloristide artiklitest, mis analüüsivad erinevaid kaasaegse ja traditsioonilise folkloori žanre. Seminaril tutvustasid artiklite autorid oma tulemusi ning arutlesid kahe kultuuri folkloori ühisjoonte ja erinevuste üle. Esinesid Mare Kõiva ja Elena Boganeva (pühakutest rääkivad tekstid Eesti Kirjandusmuuseumi arhiivides); Anastasiya Fiadotava ja Piret Voolaid (Eesti ja Valgevene jalgpallifanaatikute COVID-19 pandeemia aegse virtuaalse tegevuse võrdlus); Mare Kalda (naljasündmustest kui internetifolkloori osast) jt.

“Kultuurid sõjas”

7. novembril algas Sergei Troitski initsiatiivil korra kuus toimuv *online* seminaride sari “Kultuurid sõjas” Larisa Fialkova ettekandega “Mihhail Bulgakov ja Ukraina: tekstid ja kontekstid”.

28. novembril tuli *online*-seminaride sarja “Kultuurid sõjas” 2. kohtumisel arutlusele kaks ettekannet: Katriona Kelly “Kannatustest sündinud otsus. Venemaa “erilise tee” keerdkäigud” ja Gasan Guseinovi “Vihkamise püramiid ja vägivalda retoorika”.

Esinejatest ja istungist lähemalt https://www.folklore.ee/rl/fo/konve/2022/cultures/seminar_2.pdf.

Asta Niinemets

Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas

Augustis ilmus prof Ülo Valgu kaastoimetamisel raamat “Vernacular Knowledge. Contesting Authority, Expressing Beliefs” (<https://www.equinoxpub.com/home/vernacular-knowledge/>). Raamat koondab artikleid rahvapärasesest teadmisloomest erinevates pärimuskultuurides, mida kujundab usundiline mõtlemine ja vastandumine ametlike tõdedele.

Tiiu Jaago osales ajakirja Cultural Analysis 20:2, 2022 teemanumbri “Approaches Trauma Through Laughter, Betrayal, and Othering” koostamisel ja toimetamisel.

22. septembril pidas Helsingi Ülikooli professor Lotte Tarkka eesti ja võrdleva rahvaluule õppetooli asutajale professor Walter Andersonile pühendatud loengu “*If the One I know Came – The Poem, Laws of Folklore and Imagination*”.

23. septembril toimus Tartu Ülikoolis konverents “Rahvusvaheline folkloristika”, millega tähistati ühtlasi professor Ülo Valgu 60. sünnipäeva (kava: <https://kultuuriteadused.ut.ee/et/sisu/ulo-valgule-puhendatud-rahvusvaheline-konverents>).

Septembris ilmus Soome Kirjanduse Seltsi toimetiste sarjas Ulla Savolaise ja Riikka Taavetti koostatud raamat “Muistitietotutkimuksen paikka. Teoriat, käytännöt ja muutos” (“Mälu-uuringud. Teooriad, praktika ja muutus”). Raamatu uurimismeetodeid käsitlevas osas ilmus Kirsi Lauréni ja Tiiu Jaago koostatud peatükk “Trauma, muistitieto ja kertomuksen tutkiminen” (“Trauma, pärimuslik ajalugu ja jutustamise uurimine”, lk 160–185, vt ka <https://oa.fnlit.fi/site/books/10.21435/skst.1478>).

4. oktoobril ilmus Õpetajate Lehes Merili Metsvahi artikkel “2022/2023. õppeaasta rahvaluuleolümpiaad”. Olümpiaadi žürii esimees on Merili Metsvahi.

5. oktoobril vestles Madis Arukask Vikerraadio saates “Huvitaja” lääne-meresooome hõimurahvastest ning eestlaste perspektiivist neile ja meie enda soomeugrilasele (<https://vikerraadio.err.ee/1608723868/huvitaja-hoimukuu/e409f8a8d19f3ebdeea3e4b0b5b7660e>).

14. oktoobril esines Tiiu Jaago Eesti Rahvaluule Arhiivi 95. aastapäevale pühendatud kolletamiskonverentsil ettekandega “Argielu – arhiiv – uurimine”.

27. oktoobril pidas Kristel Kivari Akadeemilises Rahvaluule Seltsis ettekande “Pühad pargid kaasaja Eestis: loodus, rituaalid ja arhitektuur”.

5. novembril esines Merili Metsvahi Eesti Rahvakultuuri Keskuse vaimse kultuuripärandi osakonna korraldatud jutuvestjate kokkusaamisel, kus pidas loengu jutustamise tähtsusest ning rahvajuttude kogumisest ja säilitamisest.

17. novembril pidas folkloristika doktorant Danila Rygovskiy Akadeemilises Rahvaluule Seltsis ettekande “Surmakarikas: suremise kirjeldused Siberi vanausuliste kaasaegses kirjanduses”.

1. detsembril pidas professor Alima Bissenova (Nazarbayevi Ülikool, Kasahstan) loengu naiste emantsipatsioonist Kesk-Aasias (“Womens emancipation in Central Asia: "Traditional" oriental women and the problem of saving her”).

Kaitstud doktoritööd

Alena Shisheliakina kaitses 30. augustil etnoloogia erialal doktoritööd “Being a woman and being Tatar: intersectional perspectives on identity and tradition in the post-soviet context” (“Olla naine ja tatarlane: identiteedi ja traditsiooni interseksionaalne perspektiiv postsovetlikus kontekstis”). Juhendaja professor Kristin Kuutma (Tartu Ülikool), oponent dotsent Yulia Gradsnova (Södertörni Ülikool, Rootsi).

Christiana Holsapple kaitses 2. septembril folkloristika erialal doktoritööd “Narratives of positionality in contemporary Gagauzia: complexity and national normativity” (“Positsionaalsuse narratiivid tänapäeva Gagauusias: kompleksus ja rahvuslik normatiivsus”). Juhendaja kaasprofessor Elo-Hanna Seljamaa (Tartu Ülikool): oponentid professor Alexia Bloch (Briti Columbia Ülikool, Kanada) ja teadur Eva Toulouze (Tartu Ülikool).

Kaitstud magistritööd ja -projektid

Kashif Farooqi kaitses 22. augustil magistritööd “Matrilineaarne loitsimistraditsioon: sooline ja sotsiokultuuriline analüüs Zulekhavide traditsioonist Multanis” juhendaja Jonathan Roper, retsensent Alevtina Solovyeva.

Rah-ha Munataqaa kaitses 22. augustil magistritööd “Kummitavad mehed: usundilised jutud ahistamisest ja seksuaalsest vägivallast Bangladeshis Chattogrami mägede etniliste vähemuste seas”, juhendajad Ülo Valk ja Margaret Lyngdoh, retsensent Merili Metsvahi.

Sabine Puste kaitses 22. augustil magistriprojekti “Taskuhääling Korea käsitöö ajaloo”, juhendaja Kristi Jõeste, retsensent Jinseok Seo.

Emily C. Watts kaitses 22. augustil magistriprojekti “Muhu suss kui kultuuriobjekt: koha, ajaloo ja omistamise tähtsuse uurimine”, juhendaja Kristi Jõeste, retsensent Mathilde F. Lind.

Liilia Laaneman-Nekoliak

NEWS IN BRIEF

In memoriam

Ruth Mirov (24.11.1928 – 26.09.2022)

Colleagues' reminiscences

Birthday greetings

Olli (Olga Ottilie) Kõiva (90), Tiiu Salasoo (90), Mall Hiemäe (85), Luule Krikmann (85), Kristi Salve (80), Mihály Hoppál (80), Rein Saukas (75), Janīna Kursīte (70), Merike Kiipus (65), Vilve Asmer (65), Tõnis Lukas (60), Taive Särg (60), Ülo Valk (60), Ergo-Hart Västrik (50), Mari Sarv (50), Salle Kajak (50), Andreas Kalkun (45), Maris Kuperjanov (45).

Virumaa regional programme supported folklore collection from Russian-language pupils

Sergey Troitskiy and Anna Troitskaia give an overview of school folklore collection campaign in 2022.

Folklorists from the Estonian Literary Museum at the Colloquium on Proverbs in Tavira

Piret Voolaid writes about the 16th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs (ICP22), which took place in Tavira, Algarve, southern Portugal, on 6–13 November (homepage: <https://www.colloquium-proverbs.org/icp/en/colloquium>).

Calendar

A brief summary of the events of Estonian folklorists from July to December 2022.